

ELVERUM KOMMUNE

KOMMUNEPLAN 2010 - 2022

SAMFUNNSDEL

"ELVERUM MOT 2030"

Vedtatt 03.11.2010

HISTORIE

Elverum (av norrønt *Alfarheim*, elveheim). Beliggenheten gjør Elverum til et knutepunkt i Hedmark og indre Østlandet. Elverum har lang tradisjon som handelssted, Grundsetmart'n har eksistert i 400 år. I 1862 kom jernbanen til Elverum. Samme året ble det også bygd bru over Glomma. Elverum har lenge vært en viktig forsvarsby. Allerede i 1683 sto Christiansfjeld festning ferdig. Etableringen av festningen har gitt navn til sentrum; Leiret. Bydelen på vestsiden av Glomma kalles Vestad. Terningmoen, med fast garnison stasjonert, ble etablert i 1878.

Elverum hadde ikke som Hamar og Kongsvinger bystatus fra midt på 1800 tallet, det fikk vi først i 1996. At mange likevel betraktet Elverum som by går fram av artikler som maleren og forfatteren Christian Krogh skrev for Verdens Gang i 1898:

”Elverum har 2000 innbyggere og kunne godt vært by, hvis det ville, men det vil ikke, sies det. Det ligger liksom Paris på begge sider av en stor elv. Broen som fører over fra den ene siden til den andre er dobbelt så lang som Seinebroen, men ikke så bred...”

I 1936 ble det avholdt en stor handels- og industrimesse i Elverum. Den ble åpnet av Kong Haakon og det var 100.000 besøkende innom. En uke før varemessa ble Elverum Bru (Nybrua) åpnet. Det var et viktig samferdselstiltak som bandt Vestad med jernbanen og Leiret fastere sammen og som også bedret kommunikasjonen med Sverige.

Norge ble okkupert av tyskerne 9.april 1940, og Elverum skulle komme til å spille en viktig rolle for krigens forløp.

Kongehuset, regjeringen og stortinget hadde flyktet til Elverum via Hamar, og kvelden 9.april ble Elverumsfullmakten utformet av Carl

Joachim Hambro. Fullmakten ga Regjeringen tillatelse til å handle på Stortingets vegne frem til Stortingets neste møte, som ble holdt 14.juni 1945. 10.april møtte Kong Haakon tyskernes sendemann Curt Bräuer. Tyskerne krevde at regjeringen Nygaardsvold, som hadde nektet å kapitulere, måtte gå av og at Kongen skulle utnevne en ny regjering under ledelse av Vidkun Quisling.

Kongen svarte nei til dette kravet. Det innebar at Norge var i krig med Tyskland, og 11. april ble Elverum rammet av ca 150 tyske bomber. Om lag 50 mennesker ble drept, og det meste av Leiret og Vestad var lagt i ruiner.

Rådhuset Elvarheim sto ferdig i 1957, tegnet av arkitektkontoret Torp & Torp, Oslo. Foto: K.Westjordet

Leiret er i dag preget av etterkrigsbebyggelsen. Den funksjonalistiske murbebyggelsen med rådhuset som byens signalbygg setter sitt særpreg på byen.

(Kilde: Elverum historielag og Elverum Rotaryklubb: *Alfarheim "Elverum mot by"*, årbok for Elverum nr. 12 1997/1998.)

0 INNLEDNING

Foto: Westjordet

Alle kommuner skal ha en kommuneplan. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument og gir rammer for utvikling av kommunesamfunnet og forvaltning av arealressursene. Den kommunale planleggingen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel. Dette plandokumentet er kommuneplanens samfunnsdel. Kommunens økonomiplan er samfunnsdelens handlingsprogram.

Denne kommuneplanen erstatter tidligere kommuneplan av 26. juni 2000. Det første året i kommende valgperioder skal kommunestyret utarbeide en kommunal planstrategi som omhandler strategiske valg knyttet til utvikling av kommunen og behovet for planer fremover. Det skal da avgjøres hvorvidt det skal tas en full revisjon av kommuneplanen eller bare revidere deler.

Kommuneplanen som nå foreligger bygger på planprogram vedtatt i november 2008 etter et omfattende forutgående arbeid.

Planen er utarbeidet med omfattende deltagelse fra Formannskapet og ekstern medvirkning i flere trinn.

Det har vært et mål å gjøre plandokumentet kortfattet og presist. På den måten blir det mer tilgjengelig og effektivt som styringsdokument.

Det er Elverum kommunes målsetting at dette plandokumentet skal bidra til fortsatt positiv vekst og utvikling i Elverum.

Elverum, 3.november 2010

Terje Røe
Ordfører

1. VISJON OG HOVEDTREKK I KOMMUNEPLANEN

Elverum kommunes visjon og verdigrunnlag har stått ved lag i mange år og framstår som grunnleggende bærebjelker i kommunens virke.

Visjon : Elverum har hjerterom.
Verdigrunnlag : Åpenhet, ærlighet og respekt.

Hovedtrekk i kommuneplanen:

Befolkningsveksten skal være 1 % pr år

Elverum er en av kommunene i Innlandet som har høyest befolkningsvekst. Dette er kommunen svært stolte over, og vil jobbe for å videreføre. Fortsatt befolkningsvekst er hovedmålsettingen i kommuneplanen. For å få til det vil kommunen satse målrettet for et livskraftig og attraktivt lokalsamfunn.

Elverums rolle i Innlandet

En sterk by som drivkraft i den regionale verdiskapingen gir et fortrinn i konkurransen om tilflyttere, arbeidskraft og arbeidsplasser mellom regionene. Denne kraften ønsker kommunen å forsterke. Elverum ser 3 roller som skal utvikles videre i sitt regionale perspektiv:

- Elverum som regionsenter i Sør-Østerdalsregionen.
- Elverum som ett av flere sentre i Mjøsregionen.
- Elverum som randkommune i hovedstadsregionen.

Byutvikling

Folk etterspør kvaliteter i byomgivelsene. Bymessig utvikling av Elverum er et av de viktigste tiltakene for å sikre fortsatt befolkningsvekst i kommunen. Offentlige bygg og rom er nødvendige steder for det kollektive bylivet. Dette gjelder gode møteplasser til både hverdag og fest, velfungerende til alle årstider.

- Elverum skal ha en tydelig avgrenset bykjerne med gode byrom, møteplasser og sentrale sentrumsfunksjoner.
- Vegsystemet skal betjene sentrum uten unødige gjennomgangstrafikk og miljøbelastning.
- Glomma og elvebredden aktiviseres og knyttes sterkere til bykjernen.
- Rådhuset, Rådhusplassen og Elvarheimparken utvikles som byens storstue; ”Elverommet”.
- Elverum skal ha en offensiv bymessig satsing.

Vekst og utvikling

Fokus på vekst og utvikling belyser kommunens arealpolitikk, utbyggingsmønster samt boligpolitikk og næringsutvikling. Dette skal være premissgivende for bl.a. revisjon av kommuneplanens arealdel og løpende reguleringsplanarbeid.

Grunnleggende prinsipper er:

- Elverum kommune skal ha et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster.
- Bolig og næringsvekst bør hovedsakelig være innenfor Elverum bygrense.

Følgende mål legges til grunn:

- Byens avgrensning skal i hovedsak være mot tiliggende LNF-områder (landbruk-, natur- og friluftsområder), utbyggingsarealer østover i Svarholtet vurderes.
- Vestad sentrumsområde skal være en bydel med egen identitet, stor andel boliger, tydelig bykarakter og lokale bydelsfunksjoner.
- Grindalsmoen skal videreutvikles som et attraktivt område for småindustri og handel.
- Terningmoen utvikles med Forsvaret og Terningen Arena som drivkrefter.
- Heradsbygd, Hernes og Sørskogbygda opprettholdes som bygdesentre.
- Elverum kommune skal være aktiv i boligpolitikken for å sikre fortsatt vekst, og prioritere innsats i de områder hvor man forventer vekst.
- Det skal være relativ vekst i sysselsetting og verdiskaping i Elverum kommune.

Miljø

Elverum skal praktisere bærekraftig vekst og utvikling. Det vil si en utvikling som tilfredsstillers dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillere sine behov.

- Kommunens ressurser skal forvaltes slik at fremtidige generasjoner får samme livskvalitet og livsgrunnlag som oss.

Livskvalitet og velferd

Elverum kommune ønsker å legge aktivt til rette for høy livskvalitet for sine innbyggere. Livskvalitet har sammenheng med velferd, som i betydelig grad ivaretas av det kommunale tjenestetilbud. Kommunens arbeidsform skal være preget av tverrfaglig samarbeid og tilbud.

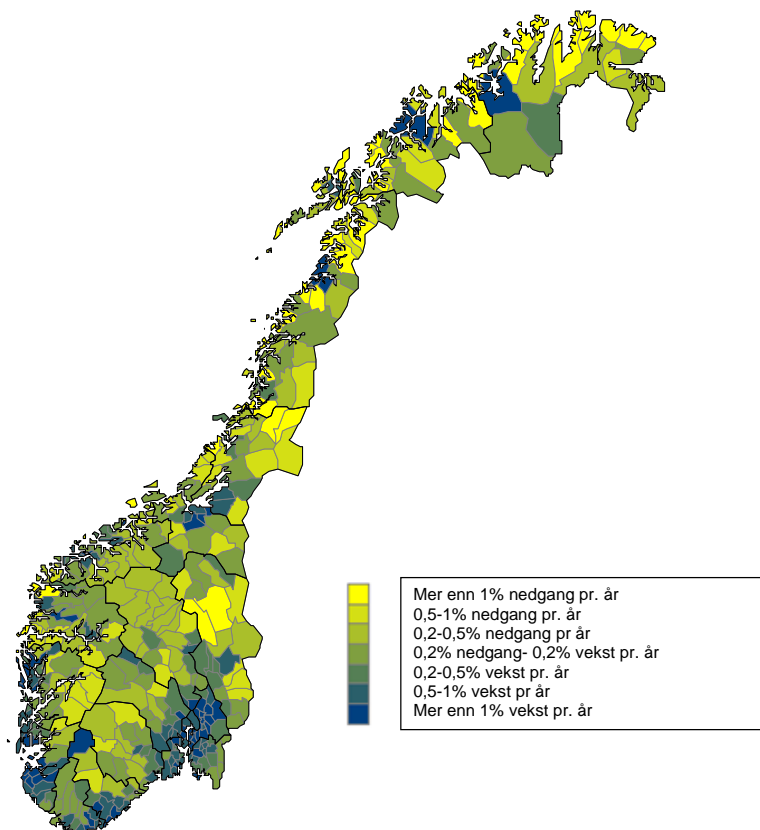
- Elverum kommune skal prioritere barn og unge.
- Omsorgstjenestene skal være innrettet mot å gi enkeltmennesker muligheten til å mestre eget liv, med tjenester gitt på riktig nivå med god kvalitet.
- Elverums befolkning skal i økende grad ha overskudd til å møte hverdagens krav.
- Elverum kommune er en internasjonal kommune som fortsatt skal ha et stort internasjonalt engasjement.
- Elverums befolkning skal være tilfreds med de kommunale tjenestene. Kommunen skal drive effektivt med god ressursutnyttelse.

HOVEDMÅLSETTING

Elverum skal være et godt og sunt sted å leve, med aktive, glade og friske innbyggere.

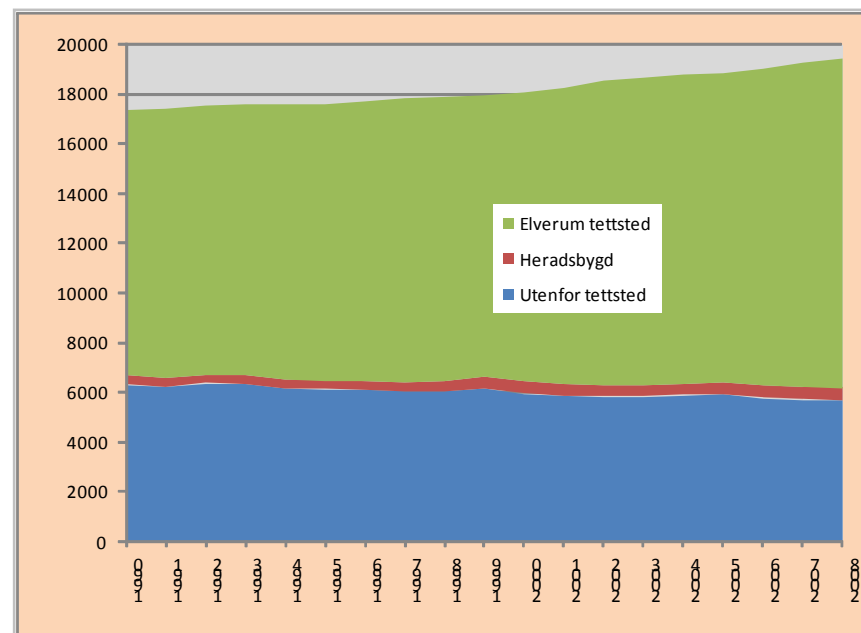
2 BEFOLKNING

De siste 30 årene har Elverums befolkning vokst prosentvis sterkere enn både landet, nabokommunene og de øvrige Innlandsbyene.

Kommunene i hele landet fordelt etter befolkningsutvikling i 30-årsperioden 1978-2008, etter gjennomsnittlig årlig endring, i %.

Kilde: Norut Alta, rapport 2008:12. Sentraliseringstendensene i norske regioner (Karlstad/Lie 2008)

Kilde: Østlandsforskning på grunnlag av SSB

Folketallet ved utgangen av 2009 var 19.834, samme år hadde Elverum høyest fødselsoverskudd i Hedmark. Befolkningsveksten i 2009 ble 0,75 %, og kommunen kan passere 20.000 innbyggere i 2010. Ca 70 % av befolkningen i Elverum bor innenfor tettstedene i dag. Det er også her befolkningsveksten har funnet sted.

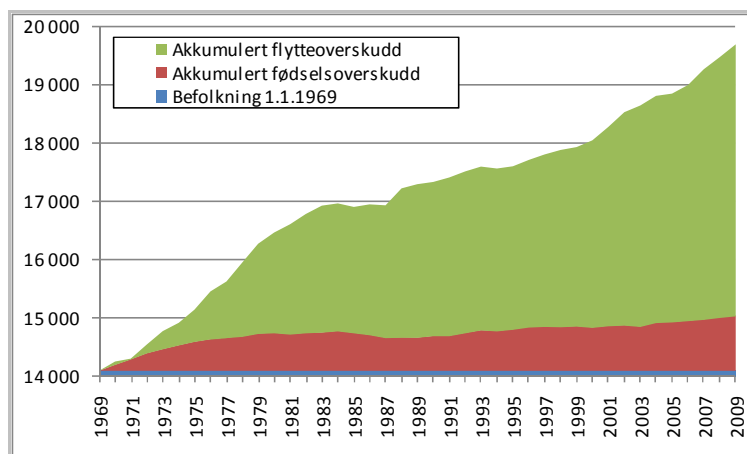
Ca 7 prosentpoeng flere av innbyggerne i kommunen bodde i tettsteder i 2008 enn i 1990.

Elverum har i forhold til landsgjennomsnitt overrepresentasjon av aldersgruppen eldre enn 66 år samt gruppen 13-19 år, ellers underrepresentasjon av øvrige aldersgrupper. Alderssammensetningen påvirker overføring av midler fra staten. Andelen innbyggere som trenger hjelp eller omsorg fra andre i kommunen er større enn for

landet totalt, men sammenlignet med de fleste andre regioner og kommuner i Hedmark og Oppland, kommer vi bedre ut. Utfordringen som ligger i hjelpe- og omsorgsarbeidet vil forsterkes i årene framover.

Den historiske utviklingen har i gjennomsnitt vært ca 1 % årlig befolkningsvekst i kommunen.

Befolkningsvekst er helt vesentlig for Elverum kommune. Et livskraftig, attraktivt lokalsamfunn utvikler sine kvaliteter til beste for innbyggerne og ekspanderer.

Kilde: Østlandsforskning på grunnlag av SSB

Også for å sikre kommunen inntekter og derved grunnlag for fremtidens velferdstjenester må kommunen ha befolkningsvekst. Markant positiv økning i innbyggertallet over tid er den fremste indikasjon på om kommunen lykkes i sitt søken etter vekst og utvikling.

Nye innbyggere må komme – og de som er her må bli!

HOVEDMÅLSETTING:

Befolkningsveksten skal være 1% pr år.

En slik fordeling legges til grunn:

- Befolkningsveksten i tettstedene, i all hovedsak Elverum by, skal være ca 1,4 %.
- Befolkningsnivået utenfor tettstedene opprettholdes på dagens nivå.
- Bygdene skal ta del i framtidig vekst.

Fortsatt vekst i folketallet på dette nivået krever tiltak på mange ulike områder. Teknologien gjør at mange kan jobbe og bo hvor som helst i Norge, likevel er det stadig færre steder folk ønsker å bo.

Hele kommuneplanen omhandler strategier og tiltak som til sammen kan danne grunnlaget for videre befolkningsvekst i kommunen.

Spesielt vektlegger kommuneplanen faktorer som påvirker valg av sted ved tilflytting:

- Bostedskvaliteter.
- Bykvaliteter.
- Boligpolitikk.
- Elverums rolle som regionsenter.
- Tilgang på arbeidsplasser generelt, og spesielt arbeidsplasser tilpasset høyere utdanning.
- Oppvekstmiljø, kultur og utdanningsmuligheter.

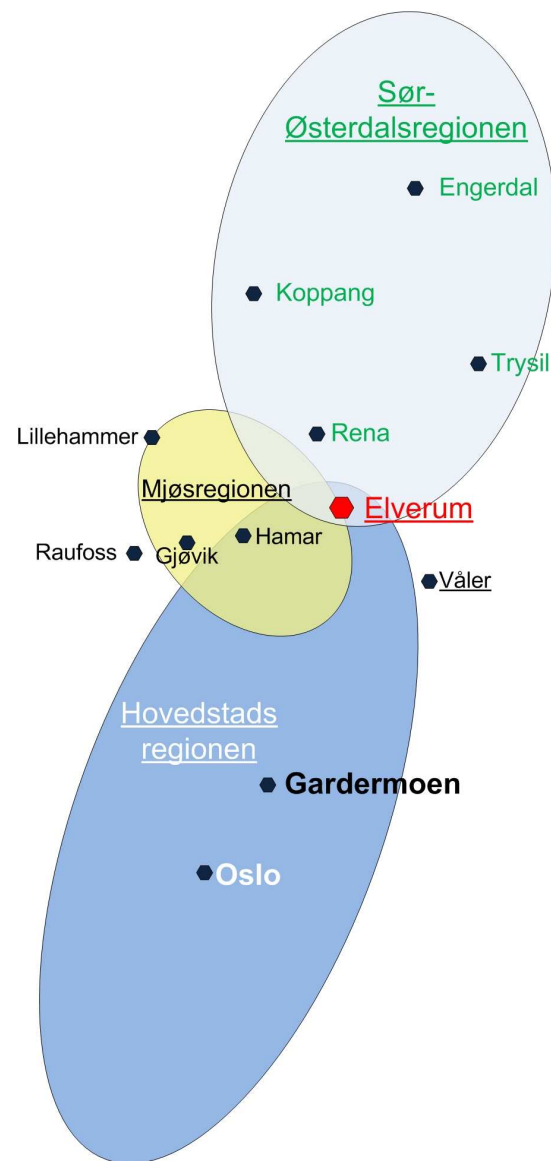
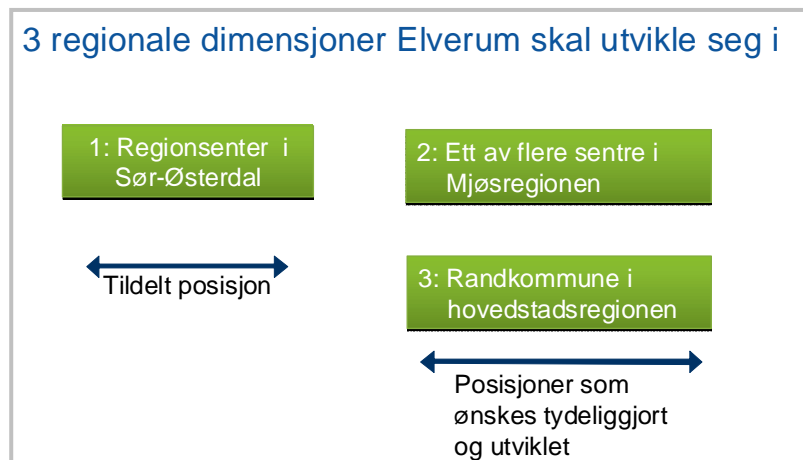
3. ELVERUMS ROLLE I INNLANDET

Elverum er ikke bare en kommune med ansvar for seg selv. Kommunen har også en rolle i forhold til sitt omland i kraft av sin størrelse, beliggenhet og vekstkraft.

En sterk kommune som drivkraft i den regionale verdiskapingen gir et fortrinn i konkurransen om tilflyttere, arbeidskraft og arbeidsplasser mellom regionene. Denne kraften ønsker kommunen å forsterke.

Elverum har 3 roller i et regionalt perspektiv:

- regionsenter i Sør-Østerdalsregionen.
- ett av flere sentre i Mjøsregionen.
- randkommune i hovedstadsregionen.

A: Regionsenter i Sør-Østerdal

Sør-Østerdalsregionen har ca 35.500 innbyggere. Ca 56 % av disse bor i Elverum kommune. Elverum er svakt påkoblet regionen pendlingsmessig, dvs. at det er relativt lite inn- og utpendling mellom Elverum og de øvrige kommuner i Sør-Østerdals regionen.

Befolkningsutvekslingen med regionens kommuner er også lav, hoveddelen av tilflytterne til Elverum kommer fra andre regioner.

Elverum er bærer av østerdalstradisjonen, og østerdalsidentiteten som Elverum har sammen med de øvrige regionkommunene vurderes som sterk.

Sammen med Åmot er Elverum vertskommune for Forsvarets aktiviteter i regionen, herunder Østerdal Garnison som er Hærens hovedbase i Sør-Norge, og Terningmoen med bl.a. Generalinspektøren for Heimevernet (GiHV) med stab. Dette er meget betydningsfulle lokaliseringer for både vertskommuner og regionen, som disse strategisk må samles om. Det samme gjelder Høgskolen i Hedmark og Sykehuset Innlandet.

Elverum har felles bo- og arbeidsregion med Våler, og vil ha naturlige samarbeidsområder med Våler.

Trysil/Sälen er en betydelig turistdestinasjon og dette gir Elverum muligheter i forhold til kultur, handel og profilering.

Elverum ønsker å utvikle seg i rollen som et sterkt regionsenter, som i samhandling med lokalsamfunn, nabokommuner, fylke og stat bidrar til å forsterke vekstkraften både i regionen og i Innlandet.

MÅL OG STRATEGIER | Regionsenter Sør Østerdal |

Elverum skal videreutvikle en aktiv rolle som regionsenter i Sør-Østerdal.

- Samarbeidet og dialogen med regionkommunene skal forsterkes og være konsentrert rundt temaer og utviklingsoppgaver av særlig stor felles betydning som:
 - Samferdsel og kommunikasjon.
 - Næringsutvikling.
 - Samhandlingsreformen for helsetjenester.
 - Omdømme og identitet.
 - Sikre tilstedeværelse og utvikling av Høgskolen i Hedmark sine 3 campuser i regionen.
 - Sikre tilstedeværelse og videre utvikling av Sykehuset Innlandet, Elverum.
 - Forsvarets videre utvikling i regionen.
- Oppgaver og målsettinger for det regionale utviklingsarbeid i Sør Østerdalsregionen skal være godt forankret i regionkommunene.
- Elverum har et særlig ansvar, som by og regionsenter, å bidra med:
 - Et variert og spennende handelstilbud.
 - Spesialisert service- og tjenestetilbud til regionens befolkning, herunder helsetjenester.
 - Attraktive kultur- og opplevelsestilbud, med stort omfang og mangfold.

B: Ett av flere sentre i Mjøsregionen

Elverum har en betydelig arbeidskraftutveksling med Hamar og Hamarregionen, langt større en med egen region. Det synes å foreligge et felles bo- og arbeidsmarked i Elverum/Hamar-regionen. Elverum inngår i en større byregion som er under utvikling rundt Hamarregionen og Gjøvik.

Hamar er - som Elverum - vertskapskommune for Forsvaret, Sykehus Innlandet og Høgskolen i Hedmark, og begge byene har bl.a. en betydelig museumsvirksomhet, toppidrettsklubber og andre omfattende kulturtilbud.

Det er all grunn til å tro at aksene Hamar-Elverum med tiliggende kommuner representerer området med det største potensialet for vekst i Hedmark.

”Hamar og Elverum skal samarbeide der de kan, konkurrere der de må og ellers spille hverandre gode” Tegning: O.Mikkelsen

MÅL OG STRATEGIER | Ett av flere sentre i Mjøsregionen |

Elverum skal i særlig grad utvikle samarbeidet med Hamar og Hamarregionen, men også mot Mjøsregionen, for å bidra til å gjøre hele området mer attraktivt for både næringsliv og folk som vil flytte hit.

- Samferdselstilbudet mellom Elverum og Hamar skal fokuseres med sikte på å etablere timesavganger med tog, direktebussruter tilpasset pendlernes behov samt 4-felts motorveg Elverum-Hamar.
- Korridoren Elverum-Raufoss skal utvikles som strategisk grep for å styrke næringsutviklingen i regionen, spesielt fokusert på kompetansearbeidsplasser som kan sikre bosettingen og verdiskapingen.
- Samarbeidsprosjekter og relasjoner innenfor kulturområdet skal utvikles mellom de to byene.
- Samarbeidsfora og arenaer skal utvikles for å gjennomføre disse strategiene. Partnerskapsavtale søkes etablert med Hamar.

C: Elverum som randkommune i hovedstadsregionen

Med både den vedtatte og planlagte utviklingen av nye samferdsels- og transporttilbud bringes Oslo og Romerike reisetidsmessig stadig nærmere Elverum. Denne utviklingen har to sider. Muligheter skapes for oss ved at markeder, servicetilbud, tjenestetilbud og arbeidsplasser bringes nærmere. Samtidig øker konkurransen om kunder, etableringer, arbeidskraft og oppmerksomhet.

Elverum må ta inn over seg dette konkurransebildet, og arbeide med å innta bevisste posisjoner basert på stedets faktiske kvaliteter og utviklingsmuligheter. Kombinasjonen av by og land med stor bredde og variasjon i valgmuligheter for vår innbyggere skal være vårt kjennetegn. Dette må kommuniseres, og kommunen må ta en aktiv rolle i stedsmarkedsføringen.

MÅL OG STRATEGIER | Randkommune i hovedstadsregionen |

Elverum skal oppfattes som en attraktiv kommune for besøk, tilflytting og virksomhetsetablering i hovedstadsregionen.

- Kjennetegnet for Elverum skal være kombinasjonen av by og land med stor bredde og variasjon i valgmuligheter for innbyggerne.
- For næringslivet skal Elverum kjennetegnes av særlig god beliggenhet i forhold til sentrale transportårer, god tilgang på arealer og nærhet til store befolkningskonsentrasjoner.
- Det skal satses bevisst på etablering av flere kompetansearbeidsplasser innenfor landbruk, helse, undervisning, kultur og privat næringsvirksomhet.
- Elverum skal gjennomføre tiltak som bidrar til at våre ønskede kjennetegn blir kommunisert og fremhevet.
- Byens arrangementer og festivaler, aktiviteter på Terningen Arena, museene m.m. skal aktivt brukes for å skape oppmerksomhet om Elverum.
- Høgskolens tilstedeværelse i Elverum skal spesielt fremheves i vår stedskommunikasjon.
- Innbyggerne, næringslivet, frivillige organisasjoner, reiseliv, regionkommunene, kulturlivet, idrett og skoleverk bør involveres i oppgaven med å skaffe oppmerksomhet og skape interesse for Elverum.

4 BYUTVIKLING

Økende fritid, romsligere økonomi og kulturelle og sosiale impulser fra andre land gjør at nordmenn i større grad vektlegger urbane kvaliteter. Ikke minst for unge familier med høy utdanning er slike kvaliteter nå avgjørende for beslutninger om bosted, og for bedriftsledere er det oftere blitt utslagsgivende ved beslutning om lokalisering av arbeidsplasser. Bymessig utvikling av Elverum er et av de viktigste tiltakene for å sikre fortsatt befolkningsvekst.

Det er imidlertid kombinasjon av bymessige og landlige kvaliteter som har høyest tiltrekning.

Elverum har store kvaliteter basert på næringstradisjoner og kulturarv. Disse kvalitetene må det bygges videre på. Historien og moderniseringen skal leve side om side og gi karakter til byen på hver sin måte.

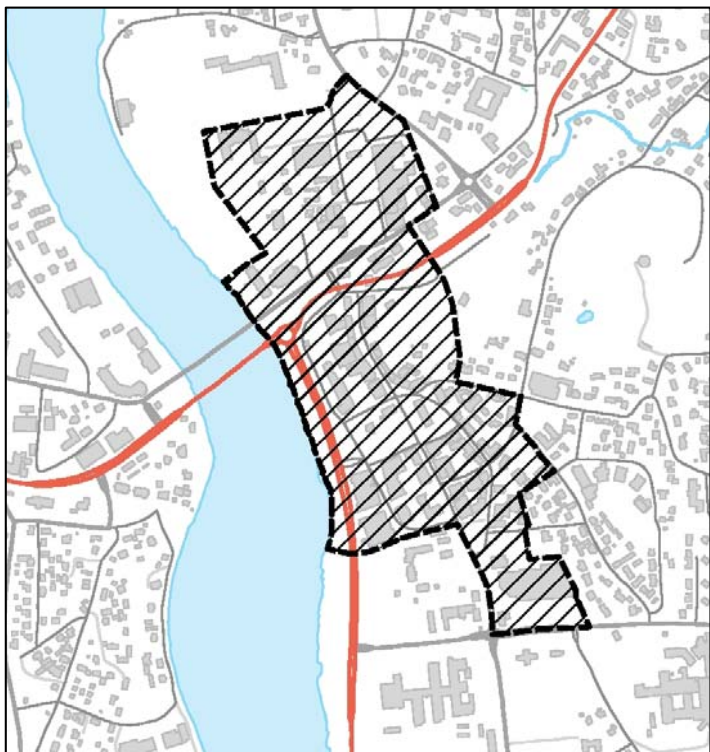
En velfungerende by er avhengig av et sterkt og tydelig sentrum. Bymessig kvalitet bygger på viktige forutsetninger om tetthet og fellesskap. Offentlige bygg og rom er nødvendige steder for det kollektive bylivet. Dette gjelder gode møteplasser til både hverdag og fest, velfungerende til alle årstider. Gode parkeringsløsninger med tilstrekkelig antall parkeringsplasser må tilbys.

Glomma og elvebredden er en av byens sentrale kvaliteter. Ved å innlemme elvebredden langs Glomma og bydelen Vestad i sentrumsmiljøet ligger byens største mulighet for å oppnå en betydelig forbedring i identitet og miljøkvalitet. Nytt overordnet vegsystem må fastsettes gjennom en kommunedelplanprosess. Det er viktig for kommunen å ha et godt samarbeid med Statens vegvesen for å få gjennomført dette arbeidet så raskt som mulig.

Mulig utvikling av parkaksen mellom rådhuset og Glomma, forslag fra siv.ark. MNAL Peter Butenschön, illustrasjon av siv.ark. MNAL Inge Lødner.

Rådhuset, rådhusplassen og Elvarheimparken utgjør byens klare midtpunkt og sentrale tverrakse mot Glomma. Rådhusplassen og parken må aktiviseres ytterligere gjennom en bymessig fortetting i parkens vegger og mer aktivitet. Elvarheimparken må utvides helt ned til Glomma i tråd med hovedprinsippene i vinnerutkastet fra arkitektkonkurransen fra 2002 ("Elverommet") og sentrumsplanen.

Avgrensning av bykjernen

MÅL OG STRATEGIER | Byutvikling |

Elverum skal ha en tydelig avgrenset bykjerne med gode byrom, møteplasser og sentrale sentrumsfunksjoner.

- Innenfor bykjernen skal det bevisst satses på oppgradering av bymessige kvaliteter og gode møteplasser.
- Sentrale sentrumsfunksjoner og hovedtyngden av detaljhandel, kulturell og sosial service utvikles i bykjernen mellom de to kjøpesentrene.
- Storgata utvikles videre som hovedgate med krav til kvalitet på bygninger og uterom, samt at disse skal ha fasade og innganger ut mot offentlig gate.
- Kjøpesentrene skal tilpasses byen med fasade og innganger ut mot offentlig gate.
- Kvartalsstrukturen må tydeliggjøres gjennom fortetting og komplettering av fasader mot gater.
- Bibliotek lokaliseres innenfor bykjernen.
- Sterkt samarbeid med museene og andre viktige kulturbærere skal vektlegges.

Vegsystemet skal betjene sentrum uten unødig gjennomgangstrafikk og miljøbelastning.

- Overordnet vegsystem må avklares gjennom en kommunedelplan i samarbeid med Statens Vegvesen.
- Myke trafikanter og reisende med kollektivtrafikk skal gis høyere prioritet.
- Gode parkeringsløsninger utvikles for sentrumsområdet.

Glomma og elvebredden aktiviseres og knyttes sterkere til bykjernen.

- Glomma er Leirets viktigste kvalitet og områdene langs elva må utvikles med aktiviteter tilgjengelig for alle.
- Gjennomgangstrafikken i Solørvegen sør for Glåmbrua til krysset ved Kirkevegen reduseres for å åpne tilgjengeligheten mot Glomma.
- Arealene langs Glomma bygges ut med sentrale byfunksjoner, deriblant boliger og næringsbygg.

Rådhuset, Rådhusplassen og Elvarheimparken utvikles som byens storstue; ”Elverommet”

- Kommunens viktigste og representative funksjoner opprettholdes i rådhuset.
- Rådhusplassen og Elvarheimparken utgjør byens sentrale tverrakse mot Glomma og utvikles videre som byens storstue og sentrale møteplass.
- Rådhusplassen og Elvarheimparken aktiviseres ytterligere gjennom en bygningsmessig fortetting i parkens vegger og en tilføring av nye aktive funksjoner i parkrommet.

Elverum skal ha en offensiv bymessig satsing.

- Kommunen etablerer et byutviklingsforum for å oppnå et mer aktivt samspill mellom offentlige og private aktører.
- Kommunen søker aktivt å bidra til utvikling av offentlig-private samarbeidsprosjekter for å realisere kommunens mål.
- Gjennomføre markerte prosjekter.
- Sikre langsiktig og forutsigbar byutvikling gjennom oppfølging av ”Steintavlen”.

Overordnede prinsipper for fremtidens byutvikling er nedfelt i den såkalte "Steintavlen":

"STEINTAVLEN"

- I. TYDELIG AVGRENSET BYKJERNE MED GODE BYROM
- II. MILJØVENNLIG VEGSYSTEM
- III. BYKJERNEN KNYTTES TIL GLOMMA
- IV. RÅDHUSPLASSEN OG ELVARHEIM-PARKEN UTVIKLES TIL BYENS STORSTUE
- V. OFFENSIV BYMESSIG SATSING

5 VEKST OG UTVIKLING

Temaet vekst og utvikling belyser kommunens arealpolitikk, utbyggingsmønster samt boligbyggepolitikk og næringsutvikling, og legger føringer for revisjon av kommuneplanens arealdel og løpende reguleringsplanarbeid.

Utbyggingsmønster

Følgende prinsipper legges til grunn:

Elverum kommune skal ha et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster.

Bolig og næringsvekst bør hovedsakelig være innenfor Elverum bygrense.

En miljøvennlig byutvikling medfører at framtidig utbygging og vekst hovedsakelig konsentreres innenfor Elverum bygrense, og at det legges til rette for høy grad av arealutnyttelse og fortetting. Utbygging innenfor Vestad sentrumsområde vil være sentralt og skal ha høy prioritet.

Elverum byområde strekker seg fra Søbakken i nord til Hanstad i sør og fra Løvbergsmoen i øst til Vestad og Grindalsmoen i vest. Hovedtyngden av boliger ligger øst for Glomma og i arealdelen av kommuneplanen ligger de største arealreservene for boligbygging østover mot Løvbergsmoen og på Søbakken. I tillegg er det planlagt en stor andel boliger innenfor sentrumsområdet på Vestad. Hovedtyngden av framtidige næringsarealer ligger vest for Glomma på Grindalsmoen og Grundsetmoen. I tillegg har kommunen andre viktige

næringsområder ved Vestsivegen (Vestad) og på Løvbergsmoen. Kommuneplanens arealdel omfatter arealreserver for både boligbygging og erverv som dekker behovet i perioden.

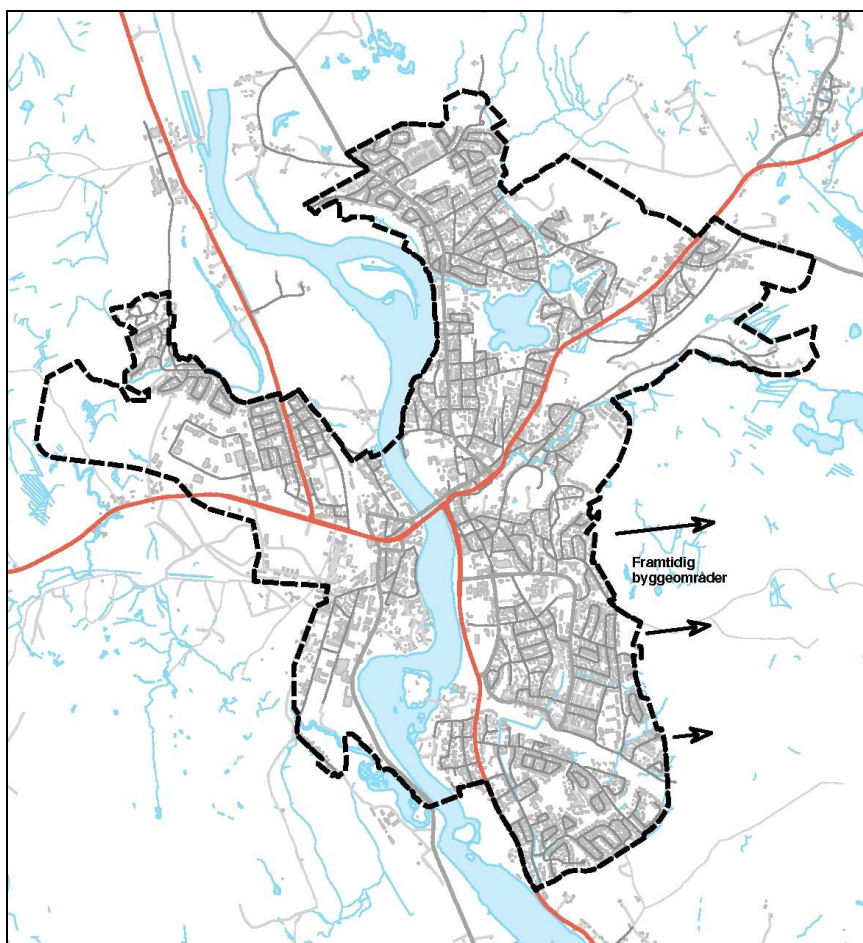
Urbaniseringen av Elverum skal gå hånd i hånd med hensynet til viktige fritids- og rekreasjonsområder. Disse områdenes kvalitet er fortrinn for kommunen, og grunnleggende i kommunens arbeid med å posisjonere seg som en attraktiv tilflyttingskommune for å sikre befolkningsvekst.

Byområdet har i dag en naturlig avgrensning mot tiliggende LNF-områder (landbruk-, natur- og friluftsområder). Med bakgrunn i et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster skal det vurderes en utvidelse av utbyggingsarealer østover i Svartholtet. Dette må tas inn i neste revisjon av kommuneplanens arealdel og konsekvensutredning foretas. Hvorvidt noen av dagens utbyggingsareal skal tas ut til fordel for nye arealer må også vurderes gjennom en slik prosess.

Elverum har i dag lav utnytting av tettstedsarealene sammenlignet med andre tettstedskommuner. I Elverum er det ca 1100 innbyggere pr km², mens sammenlignbare byer i Hedmark og Oppland har 1400-1700. Gjennomsnittet i Norge er ca 1600 innbyggere pr km².

Grindalsmoen utgjør et stort og attraktivt areal for næringsformål, og har de senere årene endret seg mer og mer i retning fra industriområde til forretningsområde for transport- og plasskrevende varegrupper.

Militærleieren på Terningmoen er forsvarets tilholdssted i Elverum og inngår i Østerdal Garnison. Terningen Arena og utviklingen av dette som et kompetansesenter for helse, idrett og kultur på Terningmoen medfører utvidelse i bruken av området. Sammen med Forsvaret vil Høgskolen i Hedmark, bedrifter relatert til helse- og idrett og kulturaktiviteter sette sitt preg på området i tida framover.

Elverum bygrense og utviklingsretning i Svartholtet som skal vurderes.

MÅL OG STRATEGIER | Utbyggingsmønster |

Byens avgrensning skal i hovedsak være mot tilliggende LNF-områder (landbruk-, natur- og friluftsområder), utbyggingsarealer østover i Svartholtet vurderes.

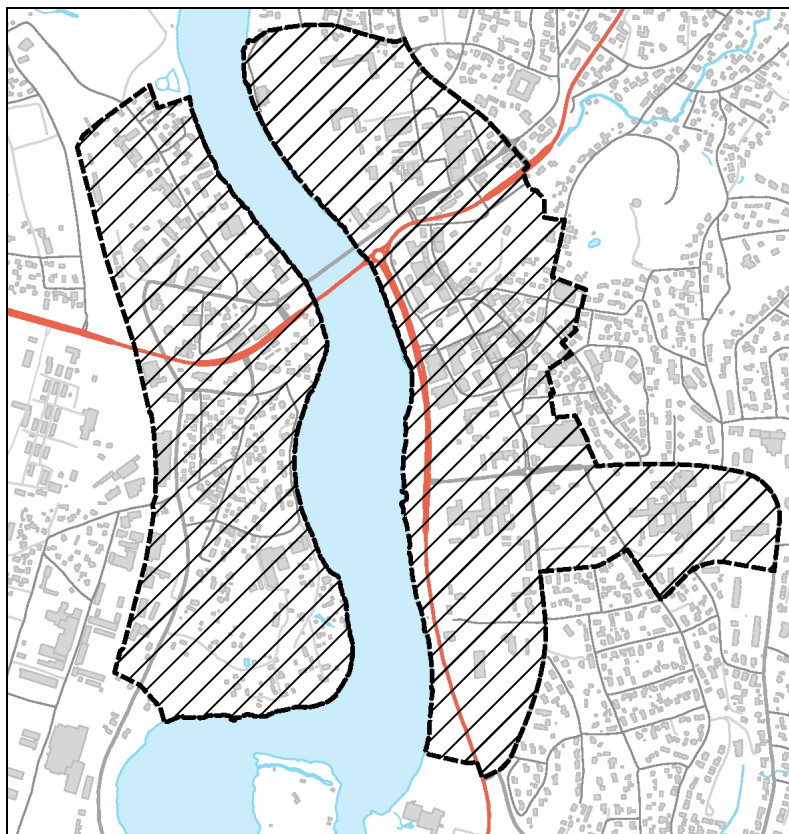
- Nye boliger i byområdet bør i hovedsak etableres innenfor sykkelavstand til sentrum.
- Kommunen har en positiv holdning til høyere utnyttelsesgrad i nye boligområder og fortetting i eksisterende..
- Utbyggingsarealer i Svartholtet vurderes gjennom revisjon av kommuneplanens arealdel, friluftstinteresser skal hensyntas.

Vestad sentrumsområde skal være en bydel med egen identitet, stor andel boliger, tydelig bykarakter og lokale bydelsfunksjoner.

- Videreføring av kommunedelplan for Vestad nord må prioriteres.

- Kommunen skal ta en aktiv rolle for å initiere utbygging, herunder vurdere etablering av og deltakelse i utbyggingsselskap.
- Bydelen skal romme minst 500 boenheter.
- Framtidig kollektivknutepunkt skal ligge på Vestad.

Vestad sentrumsområde og Leiret sentrumsområde, jfr. avgrensning av område for kommunedelplaner.

Grindalsmoen skal videreutvikles som et attraktivt område for småindustri og handel.

- Grindalsmoen skal ha et handelstilbud som utfyller sentrumstilbudet, typisk basert på og avgrenset til plass- og transportkrevende produkter med utfordrende logistikk..

Terningmoen utvikles med Forsvaret og Terningen Arena som drivkrefter.

- Terningen Arena søkes videreutviklet, konseptet kan utvides med overnatting/hotell og andre tilbud og aktiviteter som underbygger, kompletterer og betjener virksomheten på Terningmoen.
- Forsvarets tilstedeværelse med en vesentlig aktivitet søkes sikret i et langsiktig perspektiv.

Bygdene

Kulturlandskapet i jordbruksbygdene og de store skogarealene er viktige uttrykk for vår identitet. Samspillet mellom et sterkt sentrum og et godt fungerende omland er en positiv utfordring.

Våre naturgitte forhold legger til rette for et utbyggingsmønster med gode og varierte bomuligheter. Kommunen har tre sterke bygdesentre som bør videreutvikles: Heradsbygda, Hernes og Sørskogbygda. Det er i tillegg positivt å utvikle grendeneområdene.

MÅL OG STRATEGIER | Bygdene |

Heradsbygd, Hernes og Sørskogbygda opprettholdes som bygdesentre.

- Bygdens kvaliteter med valgfrihet til boform, livsstil og store boligtomter må videreutvikles.
- Skole, kirke og forsamlingshus m.v. bør være et knutepunkt i bygdesentrene og grendene.
- Eventuelle nye aktivitetsskapende fellesfunksjoner utenfor byområdet (barnehage, omsorgsfunksjoner, idrettsanlegg m.m.) lokaliseres til bygdesentrene og grendene.
- Kommunen skal ikke forestå vesentlig ny infrastrukturbygging for spredt bebyggelse. Spredt bebyggelse må basere seg på eksisterende infrastruktur, eventuelt ny privat infrastruktur.
- Ny skole i Heradsbygd vil medføre utvikling av nytt boligområde i nærområdet.

Boliger

Elverum har de senere årene hatt en betydelig bygging av leiligheter innenfor bykjernen. Disse leilighetene utgjør 27 % av antall nye boligenheter i kommunen over en 5 års-periode (2003-2007). I en miljøvennlig byutvikling med fokus på redusert transportbehov er det viktig at det planlegges for flere boliger i sentrumsområdene Leiret/Vestad.

Nye store utbyggingsområder:

- Sagåa/Prestmyra-området. Kommunen har investert i Olav Sæters veg for å legge til rette for bygging av flere hundre nye boliger, skole og barnehage.
- Søbakken. Større investeringer kreves i infrastruktur før disse er byggeklare.
- Vestad nord. Planlegging og tilrettelegging for utbygging kreves.

MÅL OG STRATEGIER | Boliger |

Elverum kommune skal være aktiv i boligpolitikken for å sikre fortsatt vekst, og prioritere innsats i de områder hvor man forventer vekst.

- Det skal bygges ca 1300 boenheter frem til 2020, i all hovedsak innenfor Elverum byggenreis. Utbudet skal være variert og den estetiske utformingen skal tillegges stor vekt.
- Boligprogram skal utarbeides, hvor det foretas en langsiktig analyse av det fremtidige boligbehovet i kommunen og en vurdering av strategier som kan fange opp og løse et slikt behov.
- Kommunen skal sikre god tilgang på attraktive byggeområder i kommuneplanens arealdel.
- Kommunen skal vurdere engasjement i større utbyggingsprosjekter.
- Kommunen skal vurdere oppkjøp av areal og sikre helhetlig planlegging av større utbyggingsområder.
- Kommunen skal sikre variasjon i boligtyper og tomtestørrelser.
- Elverum Tomteselskap AS skal være en sentral aktør for å bidra til gjennomføring av kommunens strategier.

Næring

Elverum kommune trenger livskraftige bedrifter. Kommunens holdninger til verdiskaping og det lokale næringsliv har stor betydning. Kommunen ønsker også nye bedrifter og virksomheter hit. Det handler om hvordan vi kan beholde våre etablerte bedrifter, og trekke til oss nye som skaper inntekter og arbeidsplasser.

Mange saker med stor betydning for bedriftenes rammebetingelser avgjøres lokalt og regionalt. Interesse, innsikt og god dialog skal prege samspillet mellom næringsliv og kommune. Åpenhet og imøtekommenhet skal prege vår myndighetsutøvelse overfor næringslivet.

Ca 25 % av Elverums sysselsatte innbyggere arbeider utenfor kommunen, og tilnærmet samme andel av arbeidsplassene i Elverum er besatt av personer utenfra Elverum. Gode transport- og kommunikasjonsløsninger som reduserer arbeidstakernes tids- og reisekostnader er av stor betydning.

Ca 84 % av arbeidsplassene i Elverum er innenfor tjenesteytende sektor inkl. bygg og anlegg, og ca 60 % av arbeidsplassene er innenfor privat sektor. Staten står for ca. 20 % av arbeidsplassene i Elverum.

Kommunen har mer enn 1000 skogeiendommer og 200 jordbrukseiendommer i aktiv drift. Primærnæringen står kun for ca 4 % av sysselsettingen, men ringvirkningene knyttet til foredling og tjenester m.m. innen landbruket er store.

MÅL OG STRATEGIER | Næring |

Det skal være relativ vekst i sysselsetting og verdiskaping i Elverum kommune.

- Elverum skal være en aktiv kommune med tanke på å påvirke rammevilkår som styrker kommunens og regionens næringsmessige konkurransekraft.
- Attraktive ferdigregulerte næringsarealer skal foreligge og aktivt søkes tatt i bruk.
- Elverum kommune skal ta en aktiv rolle i å initiere næringsutvikling i konkrete partnerskap og prosjektarbeider.
- Elverum skal være et knutepunkt for arrangementer og festivaler som møteplasser for handel og næringsliv, idrettsaktiviteter og kulturell opplevelse.
- Terningen Arena skal videreutvikles som senter for å ivareta viktige regionfunksjoner for undervisning, idrett og kultur.
- De store museumsvirksomhetene skal styrkes, og befeste sin posisjon som nasjonalt ledende innenfor sine områder.
- Sysselsettingen innen landbruket søkes opprettholdt. Det skal utvikles et mangfold av tjenester og produksjon i tilknytning til landbruket og utmarka.
- Kommunens sammensetning som by-/landkommune skal fremheves som en styrke.
- Kommunen skal være tydelig i rollen som vertskap og tilrettelegger for næringslivet.
- Det skal gjennomføres faste kontaktmøter mellom kommunen og ledelse og tillitsvalgte i lokale bedrifter.
- Det skal legges til rette for økt overnattingskapasitet i kommunen
- Elverum skal arbeide for økt verdiskaping i privat sektor.

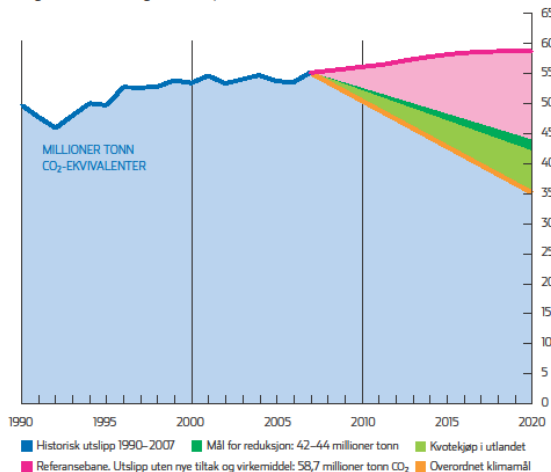
Foto: Cathrine Loraas Møystad, Østlendingen

6. MILJØ OG BÆREKRAFT

Elverum skal praktisere bærekraftig vekst og utvikling. Det vil si en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov.

Kommunen og lokalsamfunnet er viktige aktører for en slik utvikling, og har mange virkemidler til disposisjon. Utvikling innenfor områder som naturressurser, biologisk mangfold, forurensning, miljøvennlig praksis, produksjon og transport styres i betydelig grad av lokale prioriteringer og valg.

Figur 1.1: Målsetting for klimapolitikken (Miljøverndepartementet/SFT)

Miljø- og klimaproblematikken anses som vår tids største globale utfordring, og Elverum kommune skal ta et solidarisk ansvar for å bidra til at nasjonale målsettinger og forpliktelser blir oppfylt.

Dette er utfordrende, og stiller oss overfor vanskelig valg både i

planarbeidet og egen drift. Hensyn til miljø og klima kan støte mot kortsiktige krav og forventninger til egen kostnadseffektivitet, ønsker og behov fra næringsinteresser, og fra innbyggerne i forhold til opprettholdelse av forbruksmønster, levestandard og komfort.

Kompetanse hos administrasjon og politikere, klare holdninger hos overordnet ledelse og gode rutiner for å ivareta miljøperspektivet i all

saksbehandling er kritiske suksessfaktorer for at kommunen skal kunne stå oppreist i forhold til kommende generasjoner og si: "Vi tok vårt ansvar".

Vår helt sentrale utfordring blir å balansere kommuneplanens ambisiøse mål om vekst uten å skape konflikt med hensynet til en langsiktig og bærekraftig utvikling.

Miljøutfordringene er sammensatt, men klimagassproblematikken er sentral. Den må møtes på to fronter, ved utslippsreduksjon og ved CO₂ binding. Våre store skogområder binder betydelige mengder CO₂, og potensialet for ytterligere binding gjennom aktive skogtiltak er tilstede. Vi har de beste naturgitte forhold for økt bruk av treverk og økt bruk av bioenergi, som i kombinasjon med god skogskjøtsel skaper muligheter for Elverum til å bli en positiv bidragsyter i det globale CO₂ regnskapet.

Våre bilbaserte transportvaner må også finne andre løsninger i fremtiden. Teknologien vil hjelpe oss noe, men det må først og fremst skapes grunnlag for å endre vaner gjennom betydelig forsterkede kollektivtilbud. Tilrettelegging for og stimulering til økt bruk av sykkel må også være en del av strategien.

Tilstedeværelse av rovdyr i kommunen utfordrer oss i forhold til argumenter om bevaring av biologisk mangfold, kulturlandskap og rødlistearter. I dag og fremover ser det ut til å begrense menneskers bruk av fritids- og rekreasjonsområder. Rovdyrenes tilstedeværelse er sterkt begrensende for landbrukes beitemuligheter. Elverum har en naturlig rolle i å begrense skadene påført av rovdyr og å påvirke sentrale myndigheter.

Kommunens ressurser skal forvaltes slik at fremtidige generasjoner får samme livskvalitet og livsgrunnlag som oss.

- Energiforbruk og utslipp av klimagasser i Elverum skal være innfaset med den nasjonale politikken.
- Lavest mulig forurensning skal prege Elverum (støy, støv, lukt, vannkvalitet, miljøgifter etc.).
- Arealer til utbyggingsformål skal fremme gode energi- og klimaløsninger.
- Det kollektive transporttilbudet må bli et godt og kostnadseffektivt alternativ slik at presset på vegnettet lokalt og regionalt, og utslippet av klimagasser, reduseres. Det skal tilrettelegges for og stimuleres til økt bruk av sykkel.
- Naturressursene skal forvaltes og brukes uten at de forringes og naturkvalitetene skal bestå.
- Elverum kommune skal være utpreget miljøbevisste i egen praksis og egne handlinger.
- Kommunens saksbehandling skal preges av grundige vurderinger av alle relevante konsekvenser for naturmiljøet, også de langsiktige virkninger.
- Kommunens skal bidra positivt i det globale CO₂ regnskapet ved å stimulere til økt bruk av tre som byggemateriale og økt bruk av trebasert bioenergi som substitutt for fossilt brennstoff, i kombinasjon med skogtiltak som øker CO₂ bindingen.
- Rovdyrpresset i kommunen må reduseres.

7. LIVSKVALITET OG VELFERD

Elverum kommune ønsker å legge aktivt til rette for høy livskvalitet for sine innbyggere.

God helse i befolkningen er en forutsetning for trivsel, god velferd og positiv samfunnsutvikling.

Folkehelsearbeid, universell utforming, flerkulturelt mangfold og ivaretagelse av gode oppvekstmiljø med attraktive fritids- og kulturtilbud skal fortsatt være viktige innsatsområder.

Bidraget fra frivillige organisasjoner er av stor betydning. Ikke bare tilrettelegges tur- og rekreasjonsområder, kultur- og idrettsaktiviteter m.m., men gleden ved å delta i slikt arbeid er med og gir livslyst. Kommunen har som mål å gå inn i et nærmere samarbeid med frivillige organisasjoner på avtalebasis.

Livskvalitet har også sammenheng med velferd, som i betydelig grad ivaretas av det kommunale tjenestetilbud. På mange områder har Elverum gode resultater mht brukernes tilfredshet med kommunens tjenester.

To tjenesteområder står for en stor del av kommunens tjenesteproduksjon og kostnader, disse medfører betydelige utfordringer og skal fokuseres spesielt:

- Skole.
- Pleie og omsorg.

Resultatene i Elverums-skolene er pr. i dag ikke gode nok. Kommunen må arbeide målrettet for å bedre skoleresultatene. Dette vil ha stor betydning for å redusere frafallet på videregående skole, redusere

framtidig omfang av sosialtjenester og på lang sikt øke innbyggernes utdanningsnivå og inntektsnivå.

Det andre fokusområdet er pleie og omsorg. Kommunen har en kostnadskrevende institusjonsbasert profil på sin pleie- og omsorgstjeneste, og her har kommunen betydelige økonomiske utfordringer i dag. Kommunen bruker ca. 38 % av sitt budsjett på pleie og omsorg. Det er viktig at disse ressursene brukes optimalt. Kommunen må allerede nå planlegge for å møte samhandlingsreformen. Vi må også ha tilbud til yngre pleietrengende.

De økonomiske rammene gjør det svært krevende å prioritere mellom tjenesteområder og andre gode formål.

Sunn økonomi med styrking av kommunens egenkapital, byggedlikehold, vedlikehold av veger og kompetanseutvikling må gis høy prioritet.

HOVEDMÅLSETTING

**Elverum skal være et godt og sunt sted å leve,
med aktive, glade og friske innbyggere.**

MÅL OG STRATEGIER | Livskvalitet og velferd |

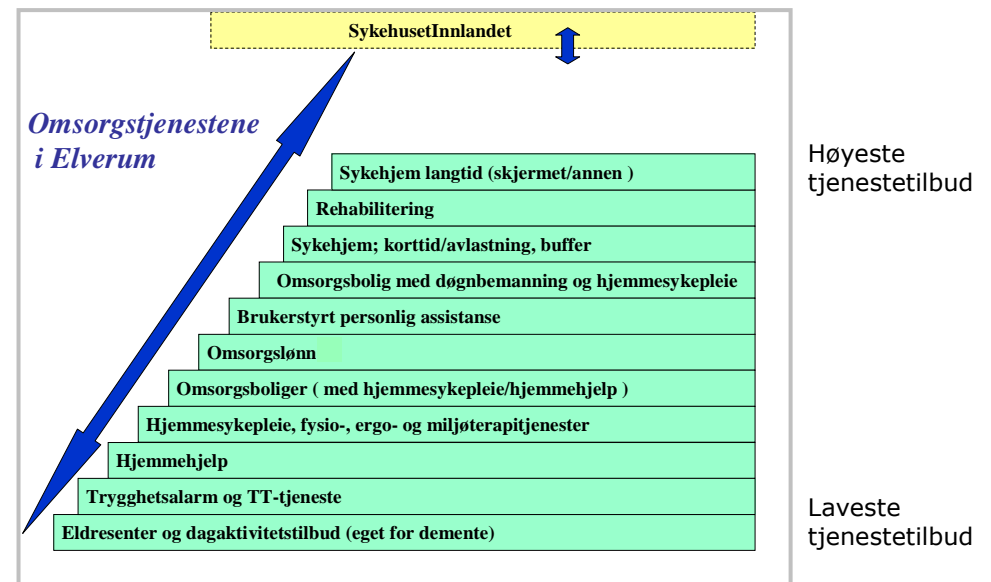
Prinsipp: Tverrfaglig samarbeid og tilbud skal være kommunens arbeidsform.

Elverum kommune skal prioritere barn og unge.

- I grunnskolen skal barn og unge som vokser opp i Elverum oppleve inkludering og mestring, og få opplæring som gir et godt grunnlag til å møte krav i videre utdanning, familie, arbeids- og samfunnsnivå.
- På nasjonale prøver i grunnleggende ferdigheter, skal andelen elever som skårer på laveste mestringsnivå ligge under landsgjennomsnittet.
- Overgang mellom barnehage, grunnskole og videregående skole. Frafallsprosenten i videregående skole er en utfordring.
- Kulturskolen skal tilby mulighet til å utvikle egne talenter og oppleve selvrealisering gjennom bruk av varierte kulturuttrykk. Det skal herunder også være et desentralisert tilbud.
- I samarbeid med frivillige aktører skal det legges til rette for et bredt kultur-, idretts-, friluft- og fritidstilbud til hele befolkningen.
- Kommunen skal til enhver tid ha full barnehagedekning.
- Barn og unges delaktighet i lokalsamfunnet skal styrkes ved aktivt å involvere aktuelle brukerstyrte organer i saker som berører barn og unge.

Omsorgstjenestene skal være innrettet mot å gi enkeltmennesker muligheten til å mestre eget liv, med tjenester gitt på riktig nivå med god kvalitet.

- Pleie- rehabiliterings- og omsorgstjenester skal legges om til hjemmetjenesteorientert modell, hvor tjenester ytes på riktig nivå i omsorgstrappen, og hjelp tilbys ut fra individuelle behov. Ønsker om valgfrihet skal ivaretas.
- Elverum kommune skal utvikle et helhetlig og lokalt forankret boligsosialt arbeid.

Elverums befolkning skal i økende grad ha overskudd til å møte hverdagens krav

- Forebygging skal være kommunens hovedstrategi i helsearbeidet, med folkehelseperspektivet lagt til grunn. Herunder at ressursbruken primært kanaliseres inn mot forebyggende tiltak.
- Kommunen skal innta en aktiv rolle og posisjon i forbindelse med gjennomføring av Samhandlingsreformen, som kan underbygge og forsterke kommunens kjennetegn av å gi prioritet til folkehelsearbeid.
- Kulturavdelingen og kulturskolen skal ha nært samarbeid for å sikre bredden på kulturtilbudet til barn, unge og eldre i Elverum.
- Kommunen skal i hele sin praksis ha som retningslinje å skaffe innbyggerne gode forutsetninger for helsebringende aktiviteter.
- Kommunen skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming i egen virksomhet, og påse tilsvarende i private virksomheter rettet mot allmennheten.

Elverum kommune er en internasjonal kommune som fortsatt skal ha et stort internasjonalt engasjement

- Elverum kommune har fått utmerkelsen internasjonal kommune av Fredskorpset. Dette har vi fått for vårt lange engasjement i Namibia, samt for bosettings- og integreringsarbeidet.

- Hvert år skal det arrangeres en internasjonal uke.
- Kommunen skal bosette flyktninger.
- Kommunen skal fortsette samarbeidet med Namibiaforeningen om prosjekter i og med Namibia.
- Flerkulturell kompetanse i regionen skal utvikles og styrkes.
- Integreringsarbeidet skal være til gjensidig berikelse for alle innbyggerne i kommunen.

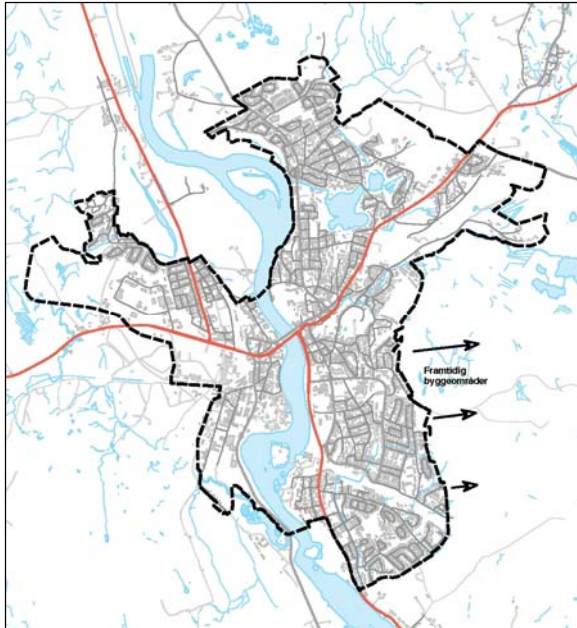
Elverums befolkning skal være tilfreds med de kommunale tjenestene. Kommunen skal drive effektivt med god ressursutnyttelse

- Elverum skal ved utgangen av planperioden være preget av en sunn og robust kommuneøkonomi, målet for budsjett 2015 og deretter skal være netto driftsresultat på +3 % i % av brutto driftsinntekter.
- Elverum kommune skal arbeide for økt handlingsrom for å imøtekomme rettigheter og behov hos innbyggerne.

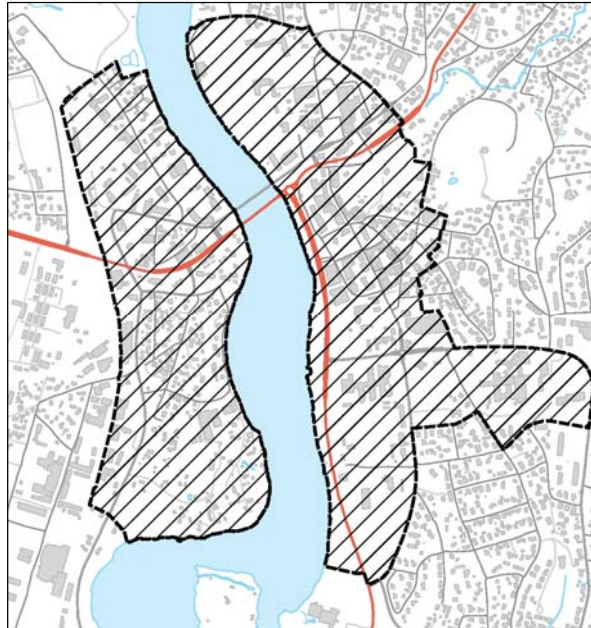

Foto: K. Westjordet

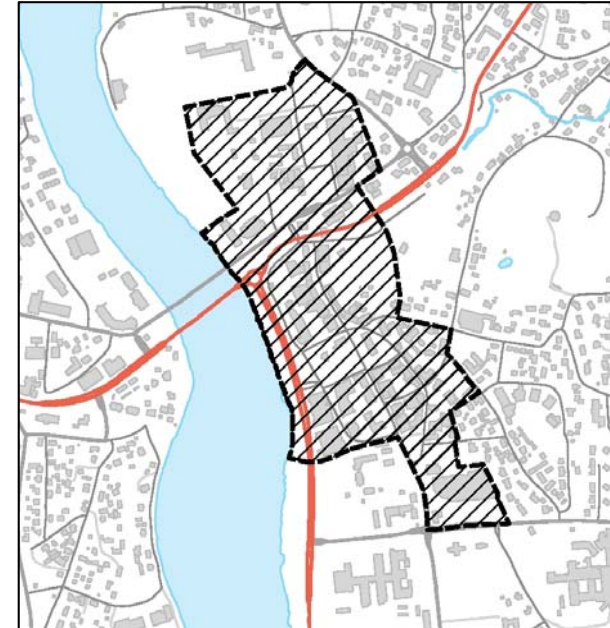
Vedlegg: anvendte avgrensningsbegrep

Bygrense

Sentrumsområde

Bykjerne